

ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ
УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК

На правах рукопису

КОБУТА ІРИНА ВІКТОРІВНА

*РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА, ЗАГОТІВЛІ
ТА ПЕРЕРОБКИ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В УКРАЇНІ*

Спеціальність 08.07.02 - Економіка сільського
господарств та АПК

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

КИЇВ - 1995

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в

Науковий керівник:

ЛННБ України ім.В.Стефаника

00761146 (P)

Офіційні оponentи: доктор економічних наук,
професор, член-кореспондент УААН
Пасхавер Борис Йосифович

кандидат економічних наук,
старший науковий співробітник
Шур Михайло Іванович

Провідна організація: Національний аграрний
університет, м. Київ

Захист відбудеться 19 жовтня 1995 р. о 14 годині на за-
сіданні спеціалізованої ради Д.01.58.01 при Інституті аграр-
ної економіки УААН.

Просимо прийняти участь у роботі спеціалізованої вченої
ради або вислати відгук на автореферат в 2-х примірниках,
завірений печаткою за адресою: 252127, Київ-127, вул. Героїв
оборони, 10, Інститут аграрної економіки УААН.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці інститу-
ту.

Автореферат розіслано "___" вересня 1995 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
доктор економічних наук

В.Г.Вільською

ЛННБ ім. В. Стефаника
АН України

Підписано до друку 13 вересня 1995 р. Формат 60x84 1/16.
Папір друку. Обл.-вид. арк. 1. Ум. др. арк. 1 Тираж 100.
Зам. № 33 ДОП Інституту аграрної економіки УААН.
252127, Київ-127, вул. Героїв Оборони, 8.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

1.1. Актуальність теми. Зернове господарство - має вирішальний вплив на розвиток всіх галузей агропромислового комплексу. Від рівня вироб. цтва його залежить задоволення потреб населення у головному продукті харчування - хлібі, а промислового виробництва - у сировині.

Серед зернових культур України озима пшениця є найважливішою продовольчою культурою. Їй належить провідне місце серед зернових культур як за площею посіву, так і за урожайністю. Посівна площа її складає більше 40 % посівів зернових, а валовий збір - біля 50 % виробництва зерна в Україні.

Сильні сорти озимої пшениці - найкраща сировина для одержання високоякісного хліба. З хліба людина одержує біля половини білків і вуглеводів, 70-80 % вітамінів, мінеральних солей та інших речов. .

На переробку у борошно і крупу йде 80% всієї закупленої державою пшениці. Із пшеничного борошна виготовляють кондитерські і макаронні вироби. В структурі перероблюваної на комбікорми зернової продукції в Україні пшениця займає близько 20 відсотків. Також на корм худобі використовують побічну продукцію пшеничного і борошномельного виробництва - соломку, полову, висівки.

Основна увага дисертаційного дослідження зосереджена на проблемах економічних взаємовідносин на стадіях виробництва, заготівель, переробки та торгівлі продуктів озимої пшениці в умовах інфляції.

Значний вклад у розвиток і конкретизацію теоретичних і практичних проблем підвищення ефективності виробництва зернових, в тому числі озимої пшениці, в свій час внесли вчені-аграрники Інститут аграрної економіки УААН, Інститут землеробства УААН, Інституту рослинництва ім. В.Я. Юр'єва, Інститут економіки АН, Миронівського інституту пшениці ім. В.М.Ремесла, Національного аграрного університету, Російського НДІ економіки сільського господарства та ін. Протягом змінюючої політичної і економічної ситуації в Україні, спричиною визначенням стратегічного напрямку - переходу до ринкової економіки, - особливої актуальності набуває розгляд питань поєднання ринкових і державних методів регулювання у

підвищенні ефективності пшеничнопродуктового виробництва і реформування економічних відносин з використанням концепції ціни виробництва та вільного ціноутворення з врахуванням попиту і пропозиції на продукцію. Забезпечити ув'язання попиту і пропозиції на зерно пшениці та продукти його переробки повинно становлення системи біржевої торгівлі.

Сучасний стан пшеничнопродуктового виробництва характеризується зменшенням обсягів державних закупівель пшениці в умовах несвоєчасних платежів за здане зерно державі; падінням виробництва борошна і хліба; зниженням якості зерна озимої пшениці та продуктів її переробки; значними розмірами втрат на всіх стадіях просування продукції, перевитратами концентрованих кормів на годівлю худобі. Ці ж причини обумовлюють проблему дефіциту зерна для внутрішнього споживання країни. Так в Україні виробляється на душу населення в 1,5-2 рази більше зерна ніж в окремих європейських країнах, наприклад, таких як Австрія, але існує потреба в імпорті зерна. В 1993 р. Україна імпортувала 1,9 млн.т. зерна, а них близько 50% - пшениці.

Створення рівновигідних економічних умов в усіх ланках від виробництва пшениці до випічки хліба шляхом поєднання ринкових умов та удосконалення системи державного регулювання відносин у цих галузях в значній мірі буде сприяти вирішенню вказаних проблем.

Особливе місце у системі умов відтворення займає ціни реалізації. Проблема удосконалення ціноутворення на зерно і хліб, коли ще не діють ринкові регулятори, має дві рівноцінні за вагою сторони, які передбачають поєднання інтересів споживача і товаровиробника, пам'ятаючи, звичайно, про інтереси проміжних ланок - заготівлі і переробки зерна. У зв'язку з цим виникла необхідність переосмислення механізму використання показників рівня рентабельності та норми прибутку. При цьому останній в умовах переходу до ринкової економіки набуває рис основного регулятора виробництва.

Для розрахунку економічно обгрунтованого рівня ціни на зерно пшениці та продукти його переробки в умовах інфляції ос зливого значення набуває розробка методики оперативного визначення витрат виробництва на момент реалізації продукції.

У зв'язку з вищезазначеним виникла потреба проведення комплексного дослідження проблем економічної ефективності на стадіях виробництва, заготівлі та переробки озимої пшениці.

1.2. Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз сучасного стану виробництва, заготівлі та переробки озимої пшениці в умовах інфляції, розробка пропозицій по підвищенню ефективності в цих галузях в умовах становлення ринкових відносин, вдосконаленню взаємовідносин виробників пшениці з заготівельною, борошномельною та хлібог. харною галузями.

У відповідності до поставленої мети визначені завдання:

- провести аналіз існуючого стану ефективності виробництва, заготівлі та переробки озимої пшениці;
- дослідити економічні взаємовідносини між товаровиробниками та заготівельними організаціями озимої пшениці;
- виявити резерви і розробити основні напрями по стабілізації і зниженню собівартості та підвищенню рентабельності виробництва зерна, борошна і хліба;
- проаналізувати систему реалізації пшениці та біржеву торгівлю;
- дослідити вплив якості зерна озимої пшениці на економічну ефективність зерновиробництва і випічки хліба;
- оперативне визначення витрат виробництва озимої пшениці в умовах інфляції;
- удосконалити принципи формування цін на пшеницю та продукти її переробки в умовах переходу до ринкової економіки;
- проаналізувати роль і методи державного регулювання економічних відносин у пшеничнопродуктовому виробництві.

1.3. Предмет та об'єкти дослідження. Предметом дослідження є питання економічної ефективності виробництва озимої пшениці та продуктів її переробки в умовах формування ринкової економіки. Об'єктами дослідження є сільськогосподарські підприємства, які вирощують озиму пшеницю, хлібоприймальні, борошномельні підприємства і хлібокомбінати України. Джерелом інформації були річні звіти всіх категорій господарств України, дані Міністерства сільського господарства та продовольства України, Голоуправління хлібопродуктів Мінсільгосппроду України, спеціальна література

вітчизняних та зарубіжних авторів по досліджуванім проблемам. Питання, пов'язані з необхідністю дослідження структури собівартості і роздрібної ціни пшеничного хліба та з більш детальним вивчення особливостей взаємовідносин виробників пшениці з заготівельниками і переробниками, були досліджені на базі первинних документів окремих господарств та переробних підприємств Луганської області, в основному Старобільського району.

1.4. Методика дослідження. Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці економістів-аграрників з проблем ефективності виробництва, економічних взаємовідносин сільського господарства з іншими галузями народного господарства, законодавчі та нормативні акти органів державної влади України з питань розвитку сільського господарства та переробної промисловості.

У процесі дослідження застосовувалися наступні методи: системного та факторного аналізу, розрахунково - конструктивний, монографічний, аналітичних групувань, статистично-економічний, нормативний та кореляційно-регресійний аналіз. Були використані прикладні програми Super Calc 4, текстовий редактор Лексикон.

1.5. Наукова новизна роботи полягає у комплексному дослідженні проблем ефективності на стадіях виробництва, заготівлі та переробки зерна пшениці до реалізації хліба в умовах інфляційних процесів. Сформовані основні принципи ціноутворення на продукцію пшеничнопродуктового виробництва в умовах переходу до ринкової економіки. Уточнена методика оперативного визначення витрат виробництва та формування цін на озиму пшеницю, а також методичні підходи в ціноутворенні з врахуванням якості озимої пшениці. На основі цього визначені рівні орієнтовних закупівельних цін на озиму пшеницю. Застосовані для оптимального розподілення доходів між галузями виробництва, заготівлі та переробки озимої пшениці при формуванні цін розраховані автором періоди обігу оборотних коштів в цих галузях.

Визначено ступінь залежності попиту на хліб від рівня роздрібних цін у кооперативній та державній торгівлі у порівнянні з іншими продовольчими товарами.

Визначені методи поєднання ринкових та державних регу-

ляторів виробництва, заготівлі та переробки озимої пшениці.

1.6. Практичне значення досліджень. Основна практична цінність полягає у тому, що впровадження запропозитованих заходів буде сприяти підвищенню ефективності виробництва, заготівлі та переробки озимої пшениці. Застосування єдиного методологічного підходу до ціноутворення на пшеницю, борошно і хліб сприятиме оптимальному розподілу маси прибутку між галузями і встановленню економічно обґрунтованих роздрібних цін на хлібобулочні вироби.

1.7. Реалізація результатів дослідження. З участю авторів обґрунтовані рівні орієнтовних закупівельних цін на зерно, що реалізувалося у 1994 та 1995 рр. за державним контрактом. Визначені рівні орієнтовних закупівельних цін використані директивними органами України у підготовці "Порядку закупівель і розрахунків за зерно у 1994 році." Листи № 37-21-2-12/4111, № 10-08, № 30-16/108 від 04.07.94р. Впроваджуються сільськогосподарськими товаровиробниками зерна та заготівельними підприємствами та організаціями України.

Методика оперативного визначення витрат виробництва і формування цін на озиму пшеницю використовується сільськогосподарськими підприємствами в Луганській, Волинській, Чернігівській та інших областях України.

1.8. Апробація роботи. Основні положення і результати досліджень повідомлені та схвалені на ХХ конференції молодих вчених і спеціалістів: "Актуальні питання забезпечення АПК" (Херсон - 13 р.); Міжнародній науково-практичній конференції "Шляхи раціонального використання земельних ресурсів України" (16-17 березня 1995 р., Київ).

1.9. Публікація результатів дослідження. Основні результати дослідження по темі дисертаційної роботи знашли відображення у 5 опублікованих роботах загальною обсягом 1,0 друкованих аркушів.

1.10. Обсяги та структура дисертаційної роботи. Дисертація складається з вступу, 3-х розділів, висновків та пропозицій, викладена на 181 сторінці машинописного тексту, містить 36 таблиць, 2 схеми, 20 додатків. Бібліографічний список включає 37 літературних джерел.

У першому розділі "Теоретичні аспекти рентабельності сільського господарства та інших галузей АПК" на основі вив-

чення праць вітчизняних та зарубіжних економістів-аграрників розглянуто теоретичні положення визначення категорії "рентабельність", порівнюються основні показники рентабельності, що використовуються для оцінки ефективності сільськогосподарського виробництва в нашій країні і за кордоном. Висвітлені причини низької прибутковості в сільському господарстві порівняно до I і III сфери АПК. Досліджено особливості прояву законів вартості, попиту і пропозиції. Зроблено історичний екскурс стосовно розвитку теорій ціноутворення. Значну увагу приділено аналізу різних методичних підходів до формування цін на пшеницю і продукти її переробки за умов ринку.

Другий розділ - "Сучасний стан і економічна ефективність виробництва, заготівлі та переробки озимої пшениці в Україні" - присвячений аналізу динаміки, структури витрат виробництва пшениці, борошна і хліба. Виявлені недоліки визначення показників ефективності за даними існуючої річної звітності господарств. Досліджені причини змін реалізаційних цін на ці продукти в часі і просторі. Визначена роль цінового стимулювання у підвищенні якості зерна озимої пшениці.

У третьому розділі "Основні напрямки підвищення ефективності виробництва, заготівлі та переробки озимої пшениці в умовах переходу до ринкової економіки" обґрунтовані організаційно-економічні заходи по скороченню темпів зростання собівартості пшениці, борошна і хліба, поєднання ролі ринкових і державних методів регулювання економічних відносин у виробництві, заготівлі та переробці озимої пшениці, викладено пропозиції по удосконаленню ціноутворення на пшеницю і продукти її переробки при переході до ринкової економіки.

1.11. На захист вносяться наступні основні положення:

- оцінка сучасного стану виробництва, заготівлі та переробки озимої пшениці в Україні в умовах формування ринкових відносин та інфляційних процесів;
- основні напрями скорочення темпів зростання собівартості пшениці, борошна і хліба;
- уточнені методичні підходи до оперативного визначення витрат виробництва та формування цін на озиму пшеницю в умовах інфляції;
- обґрунтування оптимального розподілу доходів між га-

лузями виробництва, заготівлі та переробки озимої пшениці через реформування ціноутворення з використанням норми прибутку;

- розробка стимулів за підвищення споживчої вартості зерна пшениці;

- система поєднання ринкових та державних методів регулювання відносин у пшеничнопродуктовому виробництві;

- пропозиції по удосконаленню реалізації озимої пшениці в умовах інфляції та несвоєчасних платежів за здане зерно державі;

- пропозиції щодо підвищення ефективності виробництва, заготівлі та переробки озимої пшениці в умовах переходу до ринкової економіки.

2. ОСНОВНІ ІНТЕРОВІ ГОЛОШЕННЯ І ВИСНОВКИ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ.

2.1. Виробництво пшениці в Україні складає 4-5% від його світового рівня. Майже 50% валового виробництва озимої пшениці зосереджено в Степу, 38% - в Лісостепу і решта (12%) в Поліссі. Основними виробниками озимої пшениці є колективні сільськогосподарські, державні й міжгосподарські підприємства, що вирощують 95% її валових зборів.

Озима пшениця має високі потенційні можливості. Її урожайність за три останніх десятиліття збільшилась майже на 20 ц/га і перевищила інші зернові культури. Проте рівень урожайності озимої пшениці на 22-25 ц/га нижче ніж у Франції, Великобританії, Німеччині. Групування колгоспів і радгоспів України за урожайністю озимої пшениці (у вазі після доробки) за 1990-1992 рр. свідчить, що урожайність понад 50 ц/га мали у 1990 р. лише 19,8% колгоспів і радгоспів, а у 1991 і 1992 рр. ще менше - відповідно 1,2% і 1,4%. Значна кількість господарств мала врожайність нижче 15 ц/га. Так, у 1992 р. їх кількість становила 5,3% від загальної кількості, або 597 господарств.

2.2. Обсяги державних закупок озимої пшениці в 1986-1990 рр. в середньому досягли 10 млн.т. (табл.1). Після 1990 р. виявилась чітка тенденція до зниження продажу пшениці державі. В 1994 р. вона зменшилась до 5,2 млн.т. Аналіз використання внутрішньогосподарських фондів зерна в усіх ка-

Таблиця 1

Динаміка виробництва та заготівель
озимої пшениці в усіх категоріях господарств України

Показники	В середньому за роки					
	1981-1985	1986-1990	1991	1992	1993	1994
Площа посіву, тис. га.	6823	6407	7013	6315	5726	4507
Питома вага озимої пшениці в посівній площі зернових, %	42,2	41,3	47,8	45,4	40,3	33,0
Валовий збір, млн. т.	18,1	23,5	21,1	19,5	21,8	13,6
Урожайність, ц/га	26,4	36,4	30,1	30,8	38,0	30,8
Державні закупки озимої пшениці, млн. т.	7,0	10,0	8,0	6,9	7,9	5,2
Питома вага закупок в валовому зборі озимої пшениці, %	41,6	42,8	37,9	35,2	36,6	38,2

Таблиця 2

Динаміка виробництва борошна,
хліба і хлібобулочних та макаронних виробів
в Україні

Показники	Роки						
	1981-1985	1986-1990	1991	1992	1993	1994	1994 р.в. % до 1981-1985 р.
Виробництво борошна, тис. т. на душу населення	7913,3 160,2	7684,4 147,8	7382,5 142,0	6625,3 127,0	6587,0 126,3	4981,0 96,0	63,0
Виробництво хліба та хлібобулочних виробів, тис. т. на душу населення	7599,4 144,3	6811,1 129,1	6685,1 128,6	6440,8 123,5	5444,0 104,3	4626,0 89,1	60,8
Виробництво макаронних виробів, тис. т. на душу населення	329,4 6,5	349,7 6,9	364,8 7,0	350,3 6,7	340,1 6,5	249,0 4,8	75,6

тегоріях господарств України здійснювався в 1976 р. Виявлено структурні зміни, що сталися в їх розподілі за цей час, а саме: в ході становлення ринкових відносин формуються поряд з державною заготівлею інші канали реалізації зерна; по-друге, відбувається збільшення його внутрішньогосподарського споживання. Незважаючи на те, що рівень рентабельності зерна по держзакупках в 1993 р. в 9,3 раза і в 1994 р. в 8,3 раза вищий, ніж по інших каналах реалізації, відповідно, 491% і 53,4% (1993 р.) та 306% і 37% (1994 р.), майже половиною зерна реалізується минаючи державний сектор. Кошти, отримані від продажу зерна на ринку, ресурси, отримані по бартерним угодам, своєчасно надходять в господарства, що прискорює їх обіговість. Кошти від реалізації пшениці державі, включаючи і компенсаційні виплати, які надходять на рахунки з великим запізненням, в умовах інфляції знецінюються. Крім того, в господарствах виявилась тенденція до збільшення як продажу зерна в рахунок оплати праці робітникам, так і видачі його натуроплатою, щоб забезпечити соціальний захист робітників в умовах інфляції. Так, якщо в 1986 р. одному середньорічному працівникові, зайнятому в сільському господарстві, було продано і видано в рахунок оплати праці 685 кг. зерна, то в 1993 р. - вже 1247 кг. У загальній кількості виданого і проданого робітникам зерна у 1992 р. було 75% пшениці, а у 1993 р. - 81%.

2.3. Хлібоприймальна галузь представлена в Україні 498 елеваторами заготівельними підприємствами. Найбільше їх у районах з великими обсягами виробництва і заготівлі зерна - в Дніпропетровській (37), Харківській (30), Одеській (28), Херсонській (27), Донецькій (25) областях. В середньому по Україні в 1993 р. навантаження по заготівлі зерна на одне ХП становило 29 тис.т. зерна, в т.ч. 16 тис.т. пшениці.

2.4. В раціоні сільськогосподарських тварин необхідно зменшити кількість пшениці за рахунок фуражних культур, які мають кращі кормові якості. Що ж стосується пшениці, то основні зусилля землеробів повинні бути спрямовані на покращення борошномельних і хлібопекарних якостей зерна. У зв'язку з дефіцитом твердої пшениці в Україні для виробництва високоякісних круп і макаронних виробів необхідно розширення ареалів вирощування озимих сортів твердої пшениці та ство-

рення нових зимостійких сортів.

2.5. Виробництво основних продуктів переробки зерна - борошна, хліба і хлібобулочних виробів, як в цілому, так і на душу населення, має чітку тенденцію до зменшення (табл.2.). У загальній кількості борошна основна питома вага пшеничного - 91 %. З 1992 р. по 1993 р. виробництво хліба різко зменшилося на 1 млн.т., коли в попередні роки спад виробництва становив близько 200 тис.т. щорічно. Вважаємо, що ця тенденція обумовлена наступним:

- відбувається падіння платоспроможного попиту населення на хлібобулочні вироби при підвищенні роздрібних цін;

- внаслідок збільшення видачі зерна робітникам сільськогосподарських підприємств, а також здорожчання і нестачі пального для транспорту, що доставляє хліб у села, збільшується споживання хліба домашньої випічки (а ці розміри не відстежуються статистикою);

- змінюється розподіл державних ресурсів борошна. До ринкового фонду, в якому витрати на хлібопечення становлять майже 90%, з загальних обсягів державних ресурсів направлено в 1992 р. - 85% борошна, а в 1993 р. - на 5% менше. А це десь близько 565 тис.т. невиробленого хліба;

- зменшився вихід хліба з 138% у 1992 р. до 133% у 1993 р. і, як наслідок, зросли витрати борошна на 1 тону продукції.

2.6. В ході дослідження виявлено, що темп росту обсягів виробництва борошна і хліба в залежності від об'єктів господарської діяльності значно різняться. На фоні загального зменшення виробництва борошна, хліба і хлібобулочних виробів в Україні відбувається падіння темпів росту обсягів виробництва на борошномельно-круп'яних і хлібопекарних підприємствах (без колгоспів) і зростання їх у колгоспній промисловості (табл.3).

2.7. Кореляційно-регресійний аналіз залежності попиту від ціни дав змогу виявити, що значення результативного показника - попиту на хліб і хлібобулочні вироби, не дивлячись на значне інфляційне зростання цін, зумовлене впливом ціни лише на 20%, тоді як зміни попиту на масло вершкове обумовлені впливом ціни на 28%, на м'ясо птиці - на 42%, борошно - на 52%, яйця - на 55%. Хліб в силу нееластичного попиту має

найменший коефіцієнт кореляції 0,4537 порівнянню з іншими продуктами.

Таблиця 3

Зміни в основних показниках діяльності
борошномельно-круп'яної і хлібопекарної галузей
України в 1990-1993 рр.

Показники	1991 в% до 1990	1992 в% до 1991	1993 в% до 1992
1) Темпи росту обсягів виробництва продукції (в порівняльних цінах), %:			
в борошномельно-круп'яній (без колгоспів)	96,5	82,9	91,5
в " " - промисловості колгоспів	59,8	34,6	164,4
в хлібопекарній (без колгоспів)	98,4	102,0	86,9
в хлібопекарній промисловості колгоспів	58,2	196,4	234,2
2) Темпи росту продуктивності праці			
в борошномельно-круп'яній (без колгоспів)	94,9	81,7	91,3
в " " - промисловості колгоспів	57,2	31,6	138,2
в хлібопекарній (без колгоспів)	98,5	105,5	90,0
в хлібопекарній промисловості колгоспів	56,8	72,5	144,4

2.8. Дослідженнями встановлено, що рівень собівартості озимої пшениці в часі має значну тенденцію росту. Собівартість 1 т. пшениці в 1986-1990 рр. проти 1966-1970 рр. збільшилась в 1,8 раза. Головні причини підвищення собівартості за той період - збільшення оплати праці в сільському господарстві, зростання технічної оснащеності галузі та підвищення цін на матеріально-технічні засоби, впровадження досягнень НТП, які потребують додаткових вкладень. Проте, починаючи з 1991 р., різке зростання собівартості обумовлене головним чином підвищенням цін на матеріально-технічні ресурси, що виходять у сільське господарство з І сфери АПК, у результаті переходу промисловості на вільні ціни, та інфляційними процесами. Виробнича собівартість озимої пшениці в 1994 р. перевищила рівень 1991 р. в 5305 разів (табл.4.).

За умов інфляції виявилась недосконалість бухгалтерського обліку та річної звітності, які в даний час спотворюють реальні економічного життя. Наслідками є такі факти:

- структура виробничої собівартості, розрахована за даними річних звітів, не відповідає реальності;
- у 1993 р. коливання собівартості 1 т. озимої пшениці

Таблиця 4

Економічна ефективність виробництва озимої пшениці
в усіх категоріях господарств України.

Показники	Роки								
	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1994 р.%,разів, пунктів до 1986 р.
Прямі затрати праці на 1 т, л .-год.	0,93	0,87	0,74	0,70	0,91	0,98	0,83	1,14	122 %
Пряма оплата праці на 1 тону,крб.	9,7	11,1	9,9	11,0	23,5	252	7760	57414	в 5919 р. б.
Виробнича собівартість 1 тонни,крб.	68,1	68,5	65,6	67,4	118	1917	55563	626000	в 9192 р. б.
Реалізовано зерна пше- ниці з 1 га на суму,кр.	202	250	289	398	487	12370	580000	3437000	в 17015 р.б.
Середня реалізаційна ціна 1 т.пшениці,крб.	141	159	175	272	455	12580	452000	3709000	в 26305 р.б.
Рівень рентабельності реалізованої державі пшениці, %	97	122	153	264	239	556	479	492	+ 395 пункт
Чистий дохід на 1 га посівів пшениці,крб.	99	137	175	289	344	10908	479000	2733000	в 27606 р.б.

ст. новило від 49 тис.крб. у Рівненській (Полісся) до 132 тис.крб. у Дніпропетровській (Степ), коли в попередні роки виробництво її найдорожчим було у Поліссі, а найдешевшим у Степу;

- рівень рентабельності не обґрунтовано завищений.

В умовах інфляції з'являється незіставність у часі собівартості і ціни реалізації у річній звітності. Товарна продукція оцінюється у період реалізації за цінами, що діють на момент її продажу з урахуванням індексу інфляції на цей період. Собівартість же пшениці згідно вимогам бухгалтерського обліку формується протягом всього року, і витрати враховуються за цінами придбання засобів промислового виробництва попереднього року. Наприклад, в 1992 р. повна собівартість 1 т. пшениці за даними річного звіту дорівнювала 1917 крб., а в умовах вересня 1992 р. на момент продажу і формування ціни реалізації вона становила розрахунково 3872 крб. Одже рівень рентабельності зменшився з 556 % до 224 %. Якщо порівняти цей розрахунковий рівень рентабельності з попередніми роками (1990 р. - 264% і 1991 р. - 239%), то ми можемо говорити не про високорентабельне виробництво, а про падіння ефективності вирощування зерна пшениці в 1990-1992 роках.

Методика оперативного визначення витрат виробництва, що є результатом спільної праці колективу науковців відділення ціноутворення та інфраструктури ринку Інституту аграрної економіки УААН (Київ: ІАЕ УААН, 1994 - 1995 рр.), в т.ч. і автора роботи, дозволяє визначити собівартість озимої пшениці та продуктів її переробки в співставних у часі з цінами реалізації величинами. В основу цієї методики покладене використання у фізичних одиницях витрат праці, матеріальних ресурсів у розрахунку на 1 т. продукції, що є еквівалентами, які оцінюються за цінами на момент визначення реалізаційної ціни. Базою для формування ціни в частині натурального виміру витрат стає типова технологічна карта вирощування озимої пшениці. Автором проведено обґрунтування кожної статті собівартості озимої пшениці при запланованій урожайності 35 ц/га. Так, наприклад, з метою обґрунтування оптимальних затрат праці у натуральному виразі люд-год на 1 ц. зерна зроблено аналіз на основі групувань колгоспів і радгоспів за прямими затратами праці за 1990-1993 рр. Виділено групи : до

0,5 люд-год\ц ; 0,5-0,7 люд-год\ц ; 0,7-1,0 люд-год\ц. Близько 50% господарств мають таку труд. істкість і виробляють у середньому майже 70% валового збору зернових, мають максимум врожайність. Їм належить чільне місце у реалізації зернової продукції. Саме ці межі ми повинні приймати до уваги при визначенні суспільно-необхідних витрат праці на вирощування зернових, в т.ч. і озимої пшениці.

При визначенні обсягів внесення мінеральних добрив важливо дотримуватися відповідного співвідношення NPK. При цьому потрібно враховувати тільки нормативне, розраховане за науко обґрунтованими рекомендаціями співвідношення і в жодному разі не коригувати його на фактичну наявність у державних ресурсах мінеральних добрив за видами. Тому що на фоні загального скорочення обсягів внесення мінеральних добрив під пшеницю простежуються негативні зміни в відношенні внесення фосфорних і калійних добрив до внесення азотних. У 1988 р. це відношення становило (азотні-1), відповідно 0,58 і 0,55, а вже у 1993 р. - 0,35 і 0,37.

2.9. Наявність безгосподарності в процесі вирощування озимої пшениці, її заготівель і переробки дає можливість ставити задачу скорочення темпів зростання собівартості на всіх етапах технологічного процесу.

Вирішальне значення в зниженні виробничої собівартості озимої пшениці має підвищення врожайності, що досягається за рахунок впровадження раціональної системи землеробства, яка включає покращення структури посівних площ та сівозмін, впровадження у виробництво кращих районованих сортів, науково обґрунтоване внесення мінеральних та органічних добрив. Один з резервів зниження собівартості озимої пшениці вбачається в перетворенні інтенсивних технологій в ресурсо-енергозберігаючі і, що не менш важливо, в екологізація.

2.10. Додаткові вкладення на підвищення врожайності озимої пшениці економічно не виправдані за наявності факту значних втрат зерна при збиранні, зберіганні, переробці та торгівлі. Результати анкетування проведеного нами в господарствах Старобільського району Луганської області з питань втрат зерна показали, що при збиранні озимої пшениці втрачається близько 2-3 ц/га, в окремих господарствах і до 5

ц/л. Фізична вага втрат зерна при перебуванні на току - 70-200 кг на тонну. Питання втрат зерна потребує особливої уваги у зв'язку з скороченням продажу пшениці за державними контрактами і знецінення при інфляції грошової виручки від реалізації зерна. Щоб гарантувати українським товаровиробникам відкладання реалізації зерна до появи сприятливої кон'юнктури ринку та за умов впровадження в майбутньому форвардних і ф'ючерсних угод повинна мати подальший розвиток система зберігання зерна. Зусилля сільськогосподарських товаровиробників повинні спрямовуватися на створення відповідної системи зберігання безпосередньо в господарствах: на будництво нових зерносховищ, в т.ч. з залученням іноземних інвесторів, на реконструкцію критих токів, механізацію капітальних зерносховищ. Проте за умов фінансової кризи раціональніше використовувати спеціалізовані для тривалого зберігання державні приміщення заготівельних підприємств на умовах оренди. Тим більше, що втрати зерна при зберіганні у непристосованих сховищах господарств можуть звести нанівець ефект від реалізації зерна по більш високій ціні.

При закупівлі зерна державою питання про компенсацію витрат по зберіганню пшениці буде стояти у випадку появи елеваторів не державної власності. Плата за зберігання зерна пшениці повинна здійснюватися за рахунок власника згідно роацінок, що включають орендну плату за використання площі зерносховища або складу і витрат по зберіганню, виходячи з галузевих нормативів у натуральному вигляді (затрат праці, матеріалів та речовин для проведення дезинфекції обладнання, тари, охолодженню або хімічному консервуванню, проведенню аналізів вологості і температури і т.і.).

2.11. Збільшення витрат виробництва відбувається на всіх стадіях просування пшениці від зерна до спеченого хліба. Найбільшу питому вагу у витратах хлібоприймальної діяльності займає виплата відсотків за користування кредитами - 80-90%. Графіки повернення кредитів та сплати відсотків за них встановлюються відділеннями Агропромбанку "Україна" в односторонньому порядку, що не дає можливості спланувати повернення їх рівномірно по мірі реалізації зерна. Все це та нерівномірність поставок зерна спричиняє строкатість оптових

цін на зерно. Правомірним в цій ситуації було б спрямувати державне регулювання на здешерлення в.дсотків по позичках банків.

Зі змі резерви зниження витрат у виробничій діяльності хлібоприймальних пунктів полягають в наступному:

- приймання зерна по добових графіках дозволяє до 20% знизити потребу в автомобільному транспорті, більш рівномірніше завантажити технологічне і транспортне обладнання;

- зниження загального обсягу переміщення хлібопродуктів і підвищення питомої ваги вантажно-розвантажувальних робіт, що виконуються механізованим способом;

- економічне витрачання пального і електроенергії;

- раціональне розміщення зерносховищ і підприємств по переробці зерна для ліквідації незбалансованості між обсягами виробництва продукції, ємкості сховищ і потужностями переробної промисловості.

Питома вага калькуляційної статті "Сировина і матеріали" у виробничій собівартості продукції борошномельно-круп'яної промисловості зменшилась з 95,8% у 1984 р. до 87,7% у 1993 р. Це свідчить про значно вищі темпи росту оптово-відпускних цін на матеріально-технічні ресурси, що споживає ця галузь, порівняно з темпами росту цін на зерносировину. В обстежених хлібокомбінатах найбільшу питому вагу у структурі витрат на виробництво 1 т. пшеничного хліба після сировини займають загальнозаводські витрати (18-20%), паливо і електроенергія (3-10%).

Шляхами зниження собівартості борошна і хліба являються:

- впровадження досягнень НТП, підвищення технологічного рівня і удосконалення технології виробництва, у тому числі: скорочення ручних операцій на складах борошна при вантажно-розвантажувальних роботах, а в тістомісильних відділеннях - при перериваному виготовленні тіста; широке розповсюдження устаткування безтарного зберігання відкритого типу борошна, а допоміжної сировини - у жидкому вигляді; застосування безлоткових контейнерів закритого типу зберігання і транспортування хлібобулочних виробів;

- поліпшення асортименту продукції;

- раціональне використання основних виробничих фондів, економія паливно-енергетичних ресурсів і допоміжних матеріалів;

- удосконалення організації виробництва, праці і управління.

2.12. Не дивлячись на підвищення собівартості пшеничного борошна, суттєвих змін у рівні рентабельності його виробництва не відбулося. У середньому за 1994 р. рівень рентабельності дорівнював 9,2 %. До переоцінки продукції борошномельної галузі в III кварталі 1993 р. виробництво борошна було збитковим з причин підвищення закупівельних цін на зернову сировину та цін і тарифів на інші складові собівартості борошна. Але у вересні та грудні 1993 р. було проведено два підвищення оптових цін на борошно згідно відомчих розпоряджень. При цьому переоцінки розрахунків із здатчиками сировини не відбулося.

Виробництво хліба і хлібобулочних виробів в Україні в середньому за 1994 р. було прибутковим (рівень рентабельності - 12,2%), хоча спостерігалось зниження рівня рентабельності хлібопекарної продукції у порівнянні з 1993 р. на 2,2 пункта, а хліба з пшеничного борошна I сорту - на 3,3 пункта.

2.13. В ум. вах, коли вільне ціноутворення на ринку пшениці в Україні тільки зароджується, затратний підхід до формування цін виправдовує себе. Тому моделювання закупівельних цін відбувається на основі калькуляції собівартості та визначення певної маси прибутку. Для підтримки цінової паритетності у виробництві пшениці під керівництвом члена-кореспондента УААН Шпичака О.М. за методикою розробленою у відділенні ціноутворення та інфраструктури ринку автором були обгрунтовані пропозиції по встановленню орієнтовних закупівельних цін на озиму пшеницю на 1995 р. по-квартально. Спочатку ціна розраховувалася на 1 грудня 1994 р. за фактично сформованим рівнем витрат, а потім індексувалася за прогнозними індексами цін і тарифів на кожний квартал 1995 р. (табл.5). В основі розрахунку покладено вказану методику *). Вона свідчить, що у ринкових умовах основним регулятором виробництва стає ціна побудована за концепцією ціни виробництва, в основі якої собівартість та маса прибутку, що визначається через норму прибутку на весь авансований в II виробництві капітал на відміну від рівня рентабельності, який

*) Концепція ціноутворення на продукцію АПК в перехідний період до ринкової економіки. Під керів. Шпичака О.М.
- К.: ІАЕ УААН, 1993. - 24 с.

Таблиця 5
Собівартість і закупівельна ціна 1 тонни озимої пшениці у 1995 році

Статті витрат	Витрати на 1 тону продукції					
	В натуральному виразі	Вартість . тис.крб.				
		станом на 1.12 1994 р.	1995 р.			
		I кв	II кв	III кв	IV кв	
1. Оплата праці (пряма і непрямая), люд-годин	14,3	123	192	253	380	456
2. Нарахування на оплату праці		61	94	124	186	223
3. Насіння, кг	62,9	426	689	920	1164	1312
4. Міндобрива - всього, кг д.р.	40,0	1098	1732	2321	3064	3462
5. Органічні добрива - всього, т	3,0	600	900	1200	1650	1800
6. Засоби захисту рослин		759	1203	1368	1511	1627
7. Паливно-мастильні матеріали, кг	26,0	624	1110	1632	2170	2389
8. Електроенергія, кВт-год	4,6	9	16	22	30	34
9. Амортизація		109	120	241	361	482
10. Ремонтні (капітальний і поточний)		109	120	241	361	482
11. Інші матеріальні витрати		64	101	111	127	136
12. Платежі		547	1101	1362	1667	
13. Всього витрат		4529	7378	9798	12671	14260
14. Витрати на побічну продукцію						
15. Собівартість виробнича		4167	6787	9014	1165	13119
16. Повна собівартість реалізації продукції в заліковій вазі		4584	7435	9915	12823	14430
17. Норма прибутку, %		30	30	30	30	30
18. Маса прибутку		1717	4985	5475	6060	6372
19. Рівень рентабельності, %		37	67	55	47	44
20. Закупівельна ціна		6301	12450	15390	18883	20802

відображає ефективність тільки поточних витрат.

Ціна не повинна покривати недоліки у технології вирощування, які являють собою наслідки економічно-фінансової кризи сільського господарства, породженої інфляційними процесами. Ціна, яка буде орієнтуватися на сучасний недосконалий технологічний рівень, неспроможна створити належні умови для відтворення і, відповідно, для удосконалення технології виробництва. Тому при визначенні складових собівартості у фізичних одиницях на 1 т. пшениці повинні переважати нормативні потреби на запланований рівень урожайності.

Ми поділяємо думку тих економістів (О.М.Шпичак та ін.), які вважають, що обмеження прибутку переробних підприємств граничним рівнем рентабельності в умовах інфляції є недоцільним, так як це сприяє подальшому розвитку затратного механізму. Для всіх ланок зернопродуктового підкомплексу економічно обосновану масу прибутку треба визначати на основі норми прибутку. Використання рівня рентабельності

можливе при аналізі виробничої діяльності борошномельних і хлібопекарних підприємств, але тільки як відношення прибутку до власних витрат без повторного рахунку вартості сировини.

Важливим принципом ціноутворення на продукцію пшенично-продуктового виробництва від пшениці до хліба є встановлення цін на єдиній методологічній основі, тобто перехід до єдиного типу ціни, який забезпечував би реалізацію критерія взаємовигідності партнерів. Аналіз структури роздрібної ціни хліба станом на 2 грудня 1994 р. свідчить, що серед галузей, які беруть участь у виробництві хліба, сільське господарство знаходиться в найменш вигідному економічному становищі. У сфері сільськогосподарського виробництва пшениці формується 14,6% роздрібної ціни, у сфері заготівлі - 11,6%, у борошномельній - 13,9%, у хлібопекарній - 25% (табл.6). Досить значну питому вагу (16,7%) займає торгівля. Виплати в бюджет у вигляді податку на добавлену вартість дорівнюють 18,2% від роздрібної ціни на хліб. Що ж стосується розподілу прибутку при реалізації хліба, то 7,5% прибутку надходить в заготівельні галузі, 4,8% - борошномельній, 32,2% - хлібопекарній промисловості і тільки 25,5% - сільському господарству (і це при тому, що питома вага сировини у собівартості борошна досягає 94%). При цьому характерно, що сільськогосподарський виробник отримує прибуток за пшеницю один раз у рік, тоді як борошномельне підприємство окуповує карбованець власних витрат певним прибутком вже десятки разів у рік, а хлібокомбінат - біля сотні разів у рік. Отже, у найбільш сприятливих умовах знаходяться галузі, де висока оборотність авансованого капіталу.

За розрахунками автора період обігу авансованих у поточні витрати оборотних коштів при виробництві озимої пшениці дорівнює 0,7^о рока, при виробництві пшеничного борошна приблизно 0,083 рока, а при випічці хліба - близько 0,01 р. Використовуючи ці коефіцієнти, зроблено розрахунок роздрібної ціни на хліб з пшеничного борошна, згідно якого прибуток перерозподіляється між галузями від виробництва озимої пшениці до реалізації хліба таким чином: у сільському господарстві сформується 33%, а в галузях заготівлі, переробки та торгівля разом - 17% прибутку.

Застосувавши єдиний методологічний підхід до ціноут-

Таблиця 6

Розрахунок роздрібної ціни н. хліб'
білий подовий з борошна 1 сорту масою 800 г.

Показники	В розрахунок на 1 хлібину			
	I варіант		II варіант	
	станом на 6.12.1993р.	Питома вага у роздрібній ціні, %	станом на 2.12.1994р.	Питома вага у роздрібній ціні, %
С і л ь с ь к е г о с п о д а р с т в о				
Собівартість пшениці,крб.	68	2,5	1014	5,6
Прибуток,крб.	289	10,8	1622	9,5
Рентабельність, %	425	-	160	-
Середня реалізаційна ціна,крб.	357	13,3	2636	14,6
Х л і б о п р и й м а л ь н и й л у н к т				
Витрати власні по ХПД,крб.	197	7,4	1595	8,9
Прибуток,крб.	60	2,2	475	2,7
Рентабельність до власних витрат, %	30	-	30	-
Рентабельність до всіх витрат, %	16,8	-	11,3	-
Відпускна ціна зерна,крб.	614	-	4710	-
Б о р о ш н о м е л ь н е п і д п р и е м с т в о				
Власні витрати,крб.	196	7,3	295	1,6
Прибуток,крб.	122	4,6	2214*	12,3
Рентабельність до власних витрат, %	40,3	-	750	-
Рентабельність до всіх витрат, %	15	-	44	-
Відпускна ціна борог з,крб.	932	-	7219	-
Х л і б о к о м б і н а т				
Власні витрати комбінату (вкл. підсобну сировину),крб.	575	21,6	2466	13,7
Прибуток,крб.	389	14,6	2000	11,3
Рентабельність до власних витрат, %	86	-	82	-
Рентабельність до всіх витрат, %	25,8	-	21,0	-
Оптова ціна,крб.	1896	71	11719	65,1
ПДВ (28%),крб.	531	19,9	3281	18,2
Відпускна ціна хліба,крб.	2427	90,9	15000	83,3
Т о р г і в л я				
Торгівельна надбавка, крб. (I вар.- 10%, II вар.- 20%)	243	9,1	3000	16,7
Роздрібна ціна,крб.	2670	100	18000	100

За даними Старобільського елеватору і хлібокомбінату (Луганська обл.). Вихід борошна I сорту - 37 % при двосортному 76 % помелі. Вихід хліба - 131,6 %.

* 78% прибутку направляється на погашення понесених у 1994 р. збитків від реалізації борошна на хлібопечення за економічно необгрунтованими цінами.

волення на продукцію пшеничнопродуктового підкомплексу спри- тиме справедливому розподілу маси прибутку між галузями і встановленню економічно обґрунтованих цін на хлібобулочні вироби. Крім того, стосовно пшениці та продуктів її переробки важливим критерієм при моделюванні цін повинен стати попит на хлібні продукти. Мінімально нормативний попит насе- лення на продовольчі товари визначається так званим спожив- чим кошиком. Принцип тісного зв'язку цін з споживчим кошиком повинен проявитися у піднесенні доходів населення до рівня, який забезпечував би споживання товарів у кількості, що пок- ладена в його основу.

2.14. Стосовно диференціації закупівельних цін залежно від рівня якості зерна доцільно установити надбавку до заку- півельної ціни на м'яку пшеницю з вмістом клейковини 23% не нижче II групи якості (базисний рівень) у розмірі 5% за кож- ний відсоток збільшення кількості клейковини у зерні.

Вміст	Запроектований	Орієнтовна закупівельна
клейковини, %	розмір грошових	ціна 1 т. озимої
	надбавок за кожний %	пшениці станом на
	вмісту клейковини, %	1. 07.94 р., тис.крб.

22	- 5	17084
23	-	18883
24	5	19827
25	10	20771
26	15	21715
27	20	22660
28 і т.д.	25...	23603 і т.д.

З метою поліпшення оцінки товарного зерна на XIII, за- безпечення об'єктивності при формуванні цін з урахуванням якості продукції виникає потреба в створенні і впровадженні експрес-методів по визначенню параметрів якості пшениці. Тривалість одного експресного аналізу, наприклад, серії "Інфралайзер" (США), "Інфраматік" (Швеція, ФРН), займає 0,5-1,5 хвилини.

2.15. Поєднання ринкових і державних методів регулювання економічних відносин у пшеничнопродуктовому виробництві по- винно відбуватися шляхом подальшого розвитку цінового і фі- нансового регулювання, а також системи держконтракту за принципами доб. звілності і партнерства між державою і ви-

робниками пшениці. Цінове регулювання включає ціноутворення в регулюючому роллю норми прибутку, усунування знижених торгівельно-абутових надбавок. Система фінансового регулювання і передбачає: пільгове оподаткування, надання бюджетних позичок, систему дотацій - сільському господарству, вигляді щомісячної індексації виручки від реалізації пшениці державі та компенсаційні виплати соціально-незахищеним споживачам хліба. Щомісячна індексація виручки від реалізації пшениці державі відповідно до питомої ваги щомісячного використання її державних ресурсів є найбільш прийнятним варіантом умов заготівель у сучасній ситуації, звичайно, при своєчасному надходженні цих інфляційних компенсацій сільськогосподарським товаровиробникам. Компенсаційні виплати повинні сплачуватися бюджетом, а не за рахунок споживачів, тобто не впливати на підвищення роздрібних цін на хлібобулочні вироби. У майбутньому рівень державних цін і обсяги закупівель, головним чином, будуть зв'язані з коливанням цін і обсягів пропозиції на вільному ринку, а також виконувати роль формування продовольчого резерву країни.

2.16. Об'єктивно необхідним компонентом переходу до ринкових відносин повинна стати мережа зернових бірж. Створення регульованого міжрегіонального ринку повинно відбуватися шляхом організації цілорічних торговельних бірж по реалізації зерна, а також ярмарків та аукціонів. З 11.08.95 почалися торги Української аграрної біржі, яка вступила в юридичну силу. Гранична ціна на пшеницю м'яку III класу (цінну) на торгах встановлена на рівні 18 млн. укр. крб. за 1 тону.

Розвиток ринкових відносин у галузях виробництва, заготівлі та переробки озимої пшениці передбачає надання самостійності товаровиробникам у господарській діяльності і створення умов для конкуренції. В хлібопекарній промисловості на базі крупних хлібозаводів створити незалежні акціонерні підприємства з значною долею держави в уставному фонді і проводити приватизацію малих пекарень. Ліквідацію надмонопольного характеру галузей заготівлі і переробки зерна треба проводити шляхом роздержавлення і приватизації. Але підхід повинен бути диференційованим і поступовим. В сфері заготівлі зерна треба створити умови для появи комерційних

фірм на базі невеликих хлібоприймальних пунктів або дозволити продаж їх сільськогосподарським підприємствам. Стосовно елеваторів, які мають борошномельні цехи, та борошномельних підприємств доцільно на їх базі створювати підприємства, що об'єднують безпосередніх виробників зерна і його переробників, з виходом на кінцевий результат виробництва - борошно. Великі ж елеватори повинні залишатися на певний час у підпорядкуванні держави; на їх базі буде розвиватися система заставних операцій.

В хлібопекарній промисловості на базі крупних хлібозаводів необхідно створити незалежні акціонерні підприємства із значною долею держави в уставному фонді, а також проводити приватизацію малих пекарень, що функціонують у складі ряду крупних хлібопекарних підприємств. Малі пекарні з безпосереднім продажем продукції дозволяють наблизити виробництво хлібобулочних виробів до споживача, зменшити навантаження в транспортуванні хліба, постачати населенню тільки свіжу якісну продукцію. Крім того, потрібно створювати сприятливі умови для подальшого розвитку системи міні-пекарень, обладнання для яких поставляється іноземними фірмами.

3. СПИСОК РОБІТ, ОПУБЛІКОВАНИХ ПО ТЕМІ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Цінові аспекти формування ринку пшениці в Україні // Економіка АПК, №2, 1995. - с.56-60.
2. До проблеми державних закупок зерна // Актуальні питання забезпечення АПК: Тез. доп. ХХ наук.- практ. конф. - Херсон: ХІТСР ім. М.Ф.Іванова "Асканія-Нова" УААН, 1993. - с.125. - На рос. мові.
3. Роль цінового стимулювання у підвищенні якості зерна озимої пшениці // Шляхи раціонального використання земельних ресурсів України: Тез. доп. міжнар. наук.- практ. конф. - Чабани: Інститут землеробства УААН, 1995. - с.45.
4. Методичні рекомендації оперативного визначення витрат виробництва та формування цін на сільськогосподарську продукцію. - Київ: ІАЕ УААН, 1994. - /у співавторстві/.
5. Методичні рекомендації оперативного визначення витрат виробництва та формування цін на продукцію сільського господарства і переробної промисловості в умовах інфляції. - Київ: ІАЕ УААН, 1995. - /у співавторстві/.

Кобута И.В. Рентабельность производства, заготовок и переработки озимой пшеницы в Украине. Диссертация является рукописью.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.07.02 - Экономика сельского хозяйства и АПК. Институт аграрной экономики УААН. - Киев, 1995.

Предложены научно-обоснованные положения диссертации: оценка современного состояния производства, заготовок и переработки озимой пшеницы в условиях инфляции; основные направления сокращения темпов роста себестоимости пшеницы, муки и хлеба; методические подходы к оперативному определению затрат производства и формирования цен на озимую пшеницу в условиях инфляции; обоснование оптимального распределения доходов между отраслями производства, заготовок и переработки озимой пшеницы путем реформирования ценообразования с применением концепции цены производства в условиях перехода к рыночной экономике.

Kobuta I.V. The profitability of winter wheat production, purchases and processing in the Ukraine.

The thesis is a manuscript. The thesis is the competition for a candidate's degree in economics of agriculture and agro-industrial complex. The Institute of Agrarian economics of the Ukrainian Academy of Agrarian Sciences, 1995.

The following scientifically-grounded propositions are suggested: the analysis of the present situation in winter wheat production, purchases and processing; the basic ways on the cutback of growth rate of product costs in these branches; the methodical approaches to the operative definition of product costs and to the winter wheat pricing under conditions of inflation; the ground of optimum income distribution between the branches of winter wheat production, purchases and processing by means of the pricing reform using the production price concept in transition to a market economy.

Ключові слова: озима пшениця, продукти переробки, рентабельність, собівартість, ціна, норма прибутку, якість, державне регулювання, ціноутворення, ринок.

442579

AB 33.119
AB 33.119